یادداشت

از نتایج مثبت یک پدیده کاملا منفی

ادامه از صفحه اول

در پـس تهاجم اخیر، طی تحولی، به همت و غیرت و هوشـیاری آحـاد ملـت، از ایران و محوریـت منافع ملـی در داخل و خارج غبارروبی شـد. مردم دریافتند در پس این جنگ تحمیلی چه نیات شـومی خفته اسـت؛ کمینه آن که با حفـظ تحفظاتی، خطوط مزدوری و وطن‌دوستی به برجستگی از هم جدا شد. رندی با اشاره به نوحه‌ها و عزاداری‌های مردمی امسال محرم و عاشورا، در جایی نوشت امام حسین(ع) به یاری ایران آمد و توهم زشت بی‌وطنان و تجزیه‌طلبان را نقش بر آب کرد و چه درست. پیوند و همبستگی مدنی و ملی احیاشده مغتنم است و به عبارتی از نتایج مثبت یک جریان منفی (تهاجم سبعانه اسرائیل، آمریکا و...)؛ پس به امید شکوفایی فردا باید از این دسـتاورد اجتماعی در مسیر ماندگاری با قوت پاسـداری شود. به بیانی دیگر، همچنان که بعد از آن تهاجم و تجاوز ابتدایی، نظامیان سلحشـور ایران در مقام دفاع، با اقتدار تمام، قاطعانه به آن حملات ناجوانمردانه پاسـخ دادند، در عرصه منطقـه‌ای و جهانی نیز ظهور این عزم مستلزم آن است که ایران به تدبیر، پیام‌هایی استوار مبتنی بر پرهیز از گسترش جنـگ و حاوی اراده‌ای مطمئن برای صلح پایدار و نیز آمادگی دفاع باصلابت از کشور و ملت، به صورت اصولی و واقع‌بینانه، با بیان حقوقی مستدل و زبانی فاخر از اهداف خود ابهام‌زدایی کرده و بتواند به گسـتردگی اعتماد و اطمینان ایجاد کند. در آنارشیسم حاکم بر جهان، هیچ‌کس به ضعیف رحم نمی‌کند و منافع این کهن مرز و بوم نیز هرگز در فرار و ضعف تحصیل نشـده و نخواهد شد؛ بنابراین توفیق در این میدان نیازمند استدلال‌های قوی متین است.

درک و شناخت این بالندگی و تلاش کارشناسانه و پرقدرت حکومت و ملت برای عبور موفق از این شرایط و همبستگی، بشارت‌های زیادی با خود خواهد داشت.

گزینه‌های پیش‌روی ایران در اسنپ‌بک

ادامه از صفحه اول

این چالش‌ها از این قرارند: برجام به عنوان معاهده در سـازمان ملل ثبت نشـده اسـت، بنـد حل اختـلاف حقوقـی در دیوان بین‌المللی دادگسـتری در برجام دیده نشده و بنابراین صلاحیت آن در رسیدگی به اختلاف محل نزاع است و لذا صلاحیت رضایی هم توسـط طرف‌های مقابل منتفی می‌شـود. بنابراین تنهـا راهی که باقی می‌ماند، ارجاع از طریق نقض سایر معاهدات است مانند معاهدات دوستی، نقض اصل «حسـن نیت»، معاهده عدم اشاعه هسـته‌ای، معاهده مودت، روابط اقتصادی و حقوق کنسـولی و... کـه ایران پیش از این در پرونده‌هایی علیه آمریکا (پرونده نقض معاهده مودت) از این روش استفاده کرده است. البته موفقیت این مسـیر فرایندهای طولانی و پیچیدگی‌های حقوقی خاص خود را دارد اما به هر حال اسـتفاده حداکثری از این سازوکارها موجه است. می‌دانم که این پیشنهادها کارکردهای محدودی دارند اما به هر حال بایستی از همه این ابزارها استفاده کرد.

ایران؛ از تنهایی استراتژیک تا هم‌گرایی راهبردی

ادامه از صفحه اول

در نهایـت، بایـد پذیرفـت که تنهایی اسـتراتژیک ایـران نتیجه ترکیبی از عوامل داخلی و خارجی اسـت که در طول زمان شکل گرفته‌اند. تغییر این وضعیت نیازمند عزم ملی و درک واقع‌بینانه از شرایط منطقه‌ای و بین‌المللی است. ایران اگرچه درحال‌حاضر با محدودیت‌هایی روبه‌رو اسـت، اما با مدیریت هوشمندانه می‌تواند از این چالش‌ها عبور کرده و جایـگاه خود را به‌عنوان یک قدرت تأثیرگذار در نظام بین‌الملـل تثبیت کند. آینـده ایران به میزان زیادی به این بسـتگی دارد که چگونه بتواند بین استقلال و تعامل، بین اصول و انعطاف، و بین منافع ملی و واقعیت‌های جهانی توازن برقرار کند. تنها در این صورت است که می‌توان از تنهایی استراتژیک فعلی خارج شد و به سمت موقعیتی پایدار و تأثیرگذار حرکت کرد.

ازاین‌رو می‌توان بیان کرد که آینده ایران می‌تواند متفاوت باشـد، مشروط بر آنکه از چرخه واکنش‌های کوتاه‌مدت خارج شـود و به سمت یک راهبرد بلندمدت حرکت کند. این راهبرد باید بر سه پایه استوار باشد:

۱- توانمندسازی داخلی (انسجام اجتماعی، توسعه فناوری)

۲- دیپلماسـی فعال و هوشـمند (تعامل با همسـایگان، تنش‌زدایی با غرب، مشارکت بیشتر در سازمان‌های بین‌المللی)

۳- بازتعریف نقش منطقه‌ای (کنش‌گری توسعه‌مند)

تنها در این صورت است که ایران می‌تواند از «تنهایی استراتژیک» فعلی به «هم‌گرایی راهبردی» دست یابد و بار دیگر نقش تاریخی خود را به‌عنوان پل ارتباطی شرق و غرب، در تعامل با جهان ایفا کند. این مسیر هرچند دشوار است، اما غیرممکن نیست.

تحول صنعت خودروسازی ایران

زمینه‌ای برای احیای اقتصاد محلی و توانمندسازی مناطق کمتر برخوردار

رحمت‌الله دریجانی: صنعت خودروسـازی ایران، همانند جـاده‌ای که در زمینه تاریخ این سـرزمین امتداد یافته، نماد تلاش‌ها، آرمان‌ها و دشواری‌های یک ملت است. روزگاری پیکان، با غرور برخاسته از خودکفایی، خیابان‌های کشور را درمی‌نوردید و نماد اقتدار صنعتی ایران به شـمار می‌رفت. اما امروزه این صنعت، در مواجهه با چالش‌هایی نظیر کیفیت پایین محصولات، قیمت‌های غیررقابتی، و فشـار تحریم‌ها، با بحرانی جدی روبه‌رو اسـت که اعتماد عمومی را نیز خدشـه‌دار کرده است. باوجوداین، با تـوان تولیدی نزدیـک به یک میلیون دسـتگاه خودرو در سال، این صنعت همچنان یکی از ارکان مهم اقتصاد ایران به حسـاب می‌آید. دراین‌میان پرسشـی بنیادین مطرح می‌شـود: آیا می‌توان از این ظرفیت در راسـتای ایجـاد تحولی اقتصادی، به‌ویژه در احیای شـهرهای کوچک و مناطق کمتر برخوردار بهره گرفت؟ در مقالات گذشـته به نقش اسـتارت‌آپ‌ها و کسـب‌وکارهای کوچک در رشد اقتصاد محلی اشاره شد، همچنین نقدهایی درباره جریان سـرمایه‌گذاری‌های غیرمولد در بخش‌هایی مانند املاک و خودرو ارائه شـد و راهکارهایی برای بازسـازی اعتماد ملی پیشنهاد شـد. این نوشتار، تـلاش دارد با نگاهـی عمیق‌تر، به این پرسـش پاسخ دهد که چگونه پویایی صنعت خودروسازی، از مسـیر نوآوری و همکاری‌هـای بومی، می‌تواند اقتصاد شهرهای کوچک را شکوفا کند، سرمایه‌ها را به سمت تولید سوق دهد، و اعتماد عمومی را احیا کند. این متن، دعوتی است به بازاندیشی در نقشی که صنعت خودرو می‌تواند در توسـعه‌ای متوازن و پایدار ایفا کند.

وضعیت فعلی: چالش‌ها و افق‌های نو

اگرچـه صنعت خودرو در ایـران جایگاهی محوری در اقتصاد دارد، اما سال‌هاسـت با موانع و چالش‌هایی جدی روبه‌رو اسـت. کیفیت نامناسب تولیدات، قیمت‌هایی که با توان اقتصادی مردم همخوانی ندارد، و وابسـتگی سـنگین به واردات قطعات، این صنعت را از بهره‌برداری کامل از ظرفیت‌های بالقوه‌اش باز داشـته است. افزون بر آن، ساختار انحصاری که از سـوی چند شـرکت بزرگ شـکل گرفته، فضا را برای رقابت و نـوآوری تنگ کرده، و تحریم‌های بین‌المللی نیز مسـیر دسـتیابی به فناوری‌های نوین و حضـور در زنجیره تأمین جهانی را دشـوار کرده‌اند. این معضلات، تبعات اقتصادی و اجتماعی گسـترده‌ای به دنبال داشته‌اند. چنان‌که در مقاله «اقتصاد غیرمولد: چرا ایرانیان به جای تولید، به ملک و خودرو پناه می‌برند؟» بررسی شد، بی‌ثباتی اقتصادی و ضعف عملکرد صنایع راهبردی مانند خودرو، باعث شـده تا بسیاری از شـهروندان به جای تولید، به دنبال سـرمایه‌گذاری‌های غیرمولد باشـند. دراین‌میان، خرید خودرو نه به‌عنوان وسـیله‌ای بـرای حمل‌ونقل، بلکه برای حفظ ارزش پول، نمونه‌ای از چنین رویکردی اسـت کـه منابع مالی را از بخش‌های مولد اقتصاد دور و فشـار بیشـتری بر بازار خودرو و منابع ارزی وارد کرده است. با این حال، روزنه‌هایی از امید نیز در چشم‌انداز این صنعت دیده می‌شود. گام‌های نخستین در مسیر تولید خودروهای برقی، شـکل‌گیری همکاری‌های تازه با شـرکای بین‌المللی، و ظهور استارت‌آپ‌هایی که به دنبال نوآوری در فناوری و طراحی هسـتند، همگی نشـانه‌هایی از قابلیت تحول‌پذیری این بخش به حسـاب می‌آیند. همچنین وجود کارگاه‌های تولیدی کوچک و نیروی انسانی جوان و باانگیزه در بسـیاری از شهرهای ایران، زمینه‌ای مناسب برای گسترش زنجیره تأمین محلی فراهم می‌کند. اگر این ظرفیت‌ها با سیاسـت‌گذاری دقیق و هوشمند همراه شوند، می‌توانند موتور محرکی برای توسعه اقتصادی مناطق کم‌برخوردار باشند.

ابعاد پویایی صنعت خودروسازی

برای دسـتیابی به پویایی در صنعت خودرو، سـه مؤلفه کلیدی باید در کانون توجه قرار گیرند: نوآوری فناورانه، همکاری‌های محلی و سرمایه‌گذاری در منابع انسانی.

۱. نوآوری، محرک رقابت‌پذیری: صنعت جهانی خودرو، در حال تجربه تحولی اساسـی به سوی خودروهای برقی، فناوری‌های پاک، و سیستم‌های رانندگی هوشمند است. ایران، با وجود فشـار تحریم‌ها، نباید از این تحولات غافل بماند. تلاش‌های اولیه برای ورود به حوزه خودروهای برقی تحسـین‌برانگیز هسـتند، اما برای اثرگذاری، نیازمند شتاب بیشتر، حمایت سـاختاری، و توسعه زیست‌بوم نوآوری هستند. اسـتارت‌آپ‌های فعال در زمینه‌هایی مانند طراحی نرم‌افزارهای هوشمند رانندگی، تولید باتری‌های پیشرفته، یا بهینه‌سازی سامانه‌های مصرف سوخت، می‌توانند نقشـی کلیدی ایفا کنند. برای مثال، تیمی از مهندسان جوان که نرم‌افزاری برای کاهش مصرف سـوخت طراحی کرده‌اند، یا کارگاهی که قطعات سـبک و مقرون‌به‌صرفه برای خودروهای برقی می‌سـازد، می‌توانـد نه‌تنها صنعت را رقابتی‌تر کند، بلکه فرصت‌های شغلی نوینی در مناطق کمتر توسعه‌یافته خلق کند.

۲. همکاری‌های بومی، بنیان تولید: وابسـتگی مزمن صنعت خودرو به قطعات وارداتی، از مهم‌ترین نقاط ضعف آن است. این در حالی است که در سراسر ایران، از مناطق صنعتی بزرگ گرفته تا شهرها و روستاهای کوچک، کارگاه‌های تولیدی فراوانی با ظرفیت‌های بالقوه فعالیت دارند. اگر این واحدها از مسیر آموزش، تأمین مالی هدفمند، و اتصال به شبکه تولید خودروسازان حمایت شوند، می‌توانند شالوده زنجیره تأمین بومی را شکل دهند. کارگاه‌هایی که قطعات پلاسـتیکی بدنه یا سـامانه‌های الکترونیکی خودرو را تولید می‌کنند، به شـرط برخورداری از حمایت‌های لازم، می‌توانند هزینه‌های تولید را کاهش داده و اشـتغال پایدار ایجاد کنند. این الگو، با آنچه در مقاله «بازآفرینی اقتصاد محلی» به آن پرداخته شد، همسو بوده و موجب تبدیل شهرهای کوچک به کانون‌های تولید خواهد شد.

۳. نیروی انسـانی، سـرمایه راهبردی: جمعیت جوان و تحصیل‌کرده ایران، یک فرصت بزرگ برای توسـعه صنعتی اسـت. اما نبود آموزش‌های کاربردی و تخصصی متناسـب با نیازهای صنعت مدرن، موجب هدررفت این پتانسیل شده است. همکاری میان دانشگاه‌های فنی، مراکز علمی، خودروسـازان و اسـتارت‌آپ‌ها، می‌تواند بـه طراحی و اجرای دوره‌های تخصصی برای تربیت نیروی انسانی ماهر منجر شود.

به‌عنوان نمونـه، برگزاری دوره‌های کوتاه‌مدت برای آموزش تکنیسـین‌های خودروهای برقی، طراحی نرم‌افزارهای هوشمند خودرو یا کارگاه‌های مهارت‌آموزی برای تولید قطعات پیشـرفته، گامی مهم در راستای توسعه سرمایه انسانی خواهد بود. این مسیر، نه‌تنها پویایی صنعت خودرو را تضمین می‌کند، بلکه اعتماد به توان داخلی را نیز، که در مقاله «بازسازی اعتماد ملی» مورد تأکید قرار گرفت، بازمی‌آفریند.

پیامدهای اقتصادی برای شهرهای کوچک

پویایـی صنعت خـودرو، تأثیری فراتر از خط تولید دارد و می‌تواند تحولی چشـمگیر در اقتصاد محلی ایجاد کند:

ایجاد اشتغال پایدار: توسعه زنجیره تأمین بومی، منجر به فعال‌سازی کارگاه‌های کوچک و متوسـط در مناطق کمتر توسـعه‌یافته می‌شـود. برای مثال، واحدی که سیسـتم تعلیق خودرو تولید می‌کند، می‌تواند ده‌ها فرصت شـغلی برای جوانان منطقه فراهم سازد. چنین اقداماتی، در راستای دیدگاه مقاله «نقش استارت‌آپ‌های محلی در احیای اقتصاد شهرهای کوچک»، از شدت مهاجرت به کلان‌شهرها می‌کاهد.

جهت‌دهی سـرمایه‌ها به تولید: صنعتی که محصولـی باکیفیت و رقابتی تولید می‌کند، می‌تواند گرایش به سـرمایه‌گذاری غیرمولد در خودرو را کاهش دهد. به جای نگه‌داشـت خـودرو به‌مثابه دارایی، سـرمایه‌ها به سـمت اسـتارت‌آپ‌های تولیـدی، فناوری‌محور، و کارگاه‌های نوآور سوق می‌یابند. این رویکرد، تحقق همان هدفی است که در مقاله «اقتصاد غیرمولد» دنبال شد.

تقویت اعتمـاد عمومی: وقتی راننده‌ای خودرویی باکیفیت، مقرون‌به‌صرفه، و سـاخت داخل می‌بیند یا کارگری می‌بیند که قطعه ساخته‌شده به دست او در خط تولید به کار رفته، حس غرور و اعتماد به تولید ملی در او زنده می‌شـود. چنین سـرمایه‌ای اجتماعی، زیربنای توسعه پایدار است.

نمونه‌های عملیاتی و الگوهای موفق

برای ملموس‌تر شدن مسیر پیشـنهادی، می‌توان به نمونه‌هایی فرضی ولی قابل تحقق اشـاره کرد: در یکی از مناطق صنعتی کشور، واحدهای قطعه‌سازی سال‌هاست به فعالیت مشـغول‌اند، اما به دلیل کمبود سـرمایه و فناوری‌های نو، از ظرفیت کامل خود اسـتفاده نمی‌کننـد. حال اگـر برنامه‌ای برای نوسـازی تجهیزات ایـن واحدها با حمایـت دولتی و همکاری مراکز علمی اجرا شـود، صدها فرصت شـغلی جدید ایجاد شده و نیاز به واردات قطعه کاهش خواهد یافت. یا در شـهری کوچک با پیشـینه صنعتی، پروژه آزمایشی برای تولید خودروهای برقی آغاز شـود. کارگاه‌های محلی می‌توانند قطعات سـاده مانند بدنه یا سامانه‌های تهویه را بسازند و نیروی جوان، پس از آموزش، در فرایند تولید مشارکت کند. این مدل، علاوه بر احیای اقتصاد محلی، می‌تواند به‌عنوان الگو در دیگر مناطق نیز تکرار گردد.

موانع پیش‌رو

مسیر پویایی صنعت خودرو، بدون چالش نیست:

تحریم‌ها: محدودیت‌های بین‌المللی، دسترسی به فناوری‌های نو و زنجیره تأمین جهانی را سخت کرده‌اند. همکاری با شرکای جدید نظیر چین یا هند، می‌تواند بخشی از این چالش را برطرف کند، ولی نیازمند دیپلماسی فعال و سیاست‌ورزی هوشمندانه است.

سـاختار انحصاری: تسـلط چند خودروسـاز بر بازار، مانع رقابت و خلاقیت است. بدون اصلاح این ساختار، کارگاه‌های نوپا و استارت‌آپ‌ها امکان رشد نخواهند یافت.

کمبود سرمایه: توسـعه فناوری، آموزش نیروی انسـانی و تقویت زیرساخت‌ها، نیازمند سـرمایه‌گذاری کلان است که در شرایط فعلی اقتصادی کشور، تأمین آن چالشی بزرگ به شمار می‌رود.

ادامه در صفحه ۱۰

بی‌اعتمادی عمومی: تجربه‌های تلخ از کیفیت پایین محصولات و تحقق‌نیافتن وعده‌ها، باعث شده تا بخشی از جامعه به صنعت خودرو بدبین باشد.

یادداشت

۱۲ روز جنگ، ۵۰ سال جهش؟

ادامه از صفحه اول

ابتدا از جایی شروع می‌کنیم که مربوط به وظایف ذاتی منصب صاحـب کلام (رئیـس قـوه مقننه) است. شاید مهم‌ترین و سرنوشت‌سازترین قانونی که مجلس قبلی تحت ریاست ایشان گذرانده، همانا «قانون اقدام راهبردی برای لغو و صیانت از حقوق ملت ایران» بوده باشد. نگارنده بدون آنکه حرفی در بـاب فایده‌مندی یـا هزینه‌زایی ایـن قانون بزنـد، که البتـه نمی‌تواند هم بزند، فقط بـه اظهارنظر رئیس دولت‌های یازدهـم و دوازدهم توسـل می‌جوید که آن را «بدتریـن قانـون در تاریخ جمهوری اسـلامی ایران» خوانـد. می‌گویند یکی از اجـزای جنگ‌های ترکیبی امـروزی، جنگ روایت‌هاست که نوعا بین دشمنان درگرفته و دامن زده می‌شـود؛ اما میدان هماوردی جنگ روایت‌هـا در موضوع قانـون مورد بحث، بین دو نفر از بلندپایه‌ترین مسئولان جمهوری اسـلامی اسـت! این دو مسئول در زمان مسـئولیت خود هیـچ‌گاه به امر اطلاع‌رسـانی که مرتبتی ورای خبررسانی دارد، نپرداختنـد و نیز در جهت تنویر افکار عمومی برنیامدند و اگر هم سخنی گفتند، به تک‌گویی بسنده کردند.

آخر چطور می‌تـوان قانونی را که ادعا می‌کند از حقوق ملت ایران صیانت می‌کند، مضرترین در طـول عمر قانون‌گـذاری در جمهوری اسلامی دانست؟

اگر چنین داعیـه‌ای وجاهت دارد، پس چرا مجلسـی کـه آن را تصویـب و دولت را موظف به اجرای آن کرد، پاسـخ‌گو نبود و متحمـل هزینه‌های مترتب بر آن نشـد؟ و اگر که اظهـارات رئیس دولت وقت لغو است، چرا واکنشی مناسب به آن داده نشد و افکار عمومی مشـوه ماند؟ افزون بر این، رئیـس محترم قوه مقننه بایـد بفرماید که نمایندگان دوره‌های قبلی و فعلی مجلسی که بر آن ریاسـت داشـته و دارد، آرای چند درصد از ایرانیان واجد شـرایط رأی‌دادن را با خود داشـته و دارند تا بتواند از این مهم دفـاع کند کـه آنچه خروجـی خانه ملت است، مصوب نمایندگان مردم بماهو مردم است؟ مضافا، ایشان باید عنایت می‌کرد که توزیع فراوانی هرکدام از طیف‌های سیاسی درون‌حکومتی در کمیسیون‌های مجلس به چه گونه‌ای بوده اسـت و آیا رعایت عدالت نسـبی و استفاده مناسـب از نمایندگان به فراخور تخصص‌شان صورت پذیرفته است؟ که البته به نظر نگارنده جواب منفی است.

سـخن بسیار اسـت و وقت تنگ؛ کافی اسـت همین چند مورد به عنوان مشـتی نمونه خروار می‌شد و صادقانه و شجاعانه نتیجه به آگاهی افکار عمومی می‌رسید. اگر تجارب جنگ ۱۲روزه تحصیل حاصل بوده که نیازی نبود جان‌های شریف بسیار زیادی از کـف برود و خسـارات غیرقابل احصایی بر جای بگذارد؛ اما اگـر تجربه‌ای به اندازه ۵۰سـاله در این ۱۲ روز کسـب شده است که ما نمی‌دانیم، شـرح آن فقط از دسـت باکفایت راوی داسـتان برمی‌آید. بیایند و ما را روشن کنند.

جدول ۵۱۰۰ طراح: بیژن گورانی

افقی:

۱- هیبت و شـکوه- لوس و ننر- دستور قاضی ۲- ارجمنـدی- رمانـی به قلـم ژان پل سـارتر ۳- مرحلـه دوم تنفس- پسـت و فرومایه- آغاز ۴- فلـزی دیرگداز که به عنوان کاتالیزور اسـتفاده می‌شود- زیردسـت ۵- از آفات گیاهی- عظمت- آواره و سـرگردان ۶- عملی‌سـاختن- گنـج- موسیقی‌دان آلمانی و بنیان‌گذار یکی از روش‌های آموزش موسـیقی به کـودکان ۷- خجالتی- مرغ مینای سخنگوی سـندباد- زهر ۸- بدن- المپیک معلـولان- سـنگ آسـیاب ۹- قلعـه- محکم و اسـتوار- رب‌النـوع ۱۰- طولانی‌تریـن رشـته‌کوه جهان- پاسـخ مثبت- بیگانـه ۱۱- از القاب امام علـی(ع)- گرد و خـاک- صـورت ۱۲- به گمان افکندن- زمیـن زراعی برنـج ۱۳- پاکدامن- قوم سفیدپوست بومی شمال آفریقا- سیاهدانه ۱۴- از محبوب‌ترین مجموعه فیلم‌های سینمایی ساخته جـورج لوکاس- سـاز تنهایـی ۱۵- واحد نظامی بزرگ‌تر از گردان- گیاهـی از خانواده جعفری- از عناصر تشکیل‌دهنده هوا

عمودی:

۱- دشـوار و مشکل- همکاری در انجام کاری- سهو ۲- شـغل وزیر- خمیده- سـوره نودوپنجم قرآن ۳- آگاه باش- بـالای مجلس- صدای گریه بچه ۴- گدایـی- تازه به راه افتـاده- جاودان ۵- خیزاب‌های دریا- آگاهانه- حرف انتخاب ۶- میوه- پیشـکار- نگهبان راه ۷- گودال- تعاون- مفصل لولایی دست ۸- گریز از دشمن به سبب شکست- غذایی بوشـهری از گندم- بیماری گواتر ۹- فرشته شب اول قبر- پیروز و موفق- نام اختصاری راه‌آهن جمهوری اسـلامی ایران ۱۰- اسم‌گذاشتن- ایالتی در هندوستان- درخت زبان‌گنجشک ۱۱- آقای آلمانی- از انواع عکاسـی خبری- گفتار متن ۱۲- دختر رستم در شاهنامه- تکیه‌گاه پای دوچرخه‌سوار- از صور فلکی نیم‌کره شـمالی آسـمان ۱۳- پرهیز- کلمه هشدار- ظرف نوشـیدن مایعات ۱۴- از اجزای میز- آسـتانه- صدای افتادن اشـیای فلزی ۱۵- معمول و مرسـوم- مسجد کوفه- صندلی سوارکاری

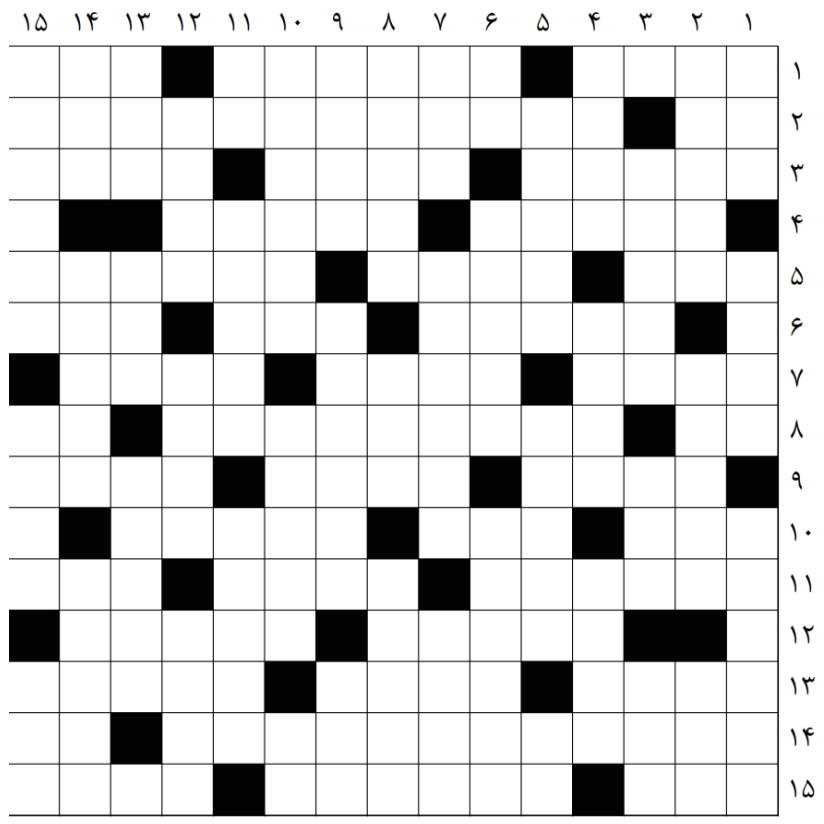

حل سودوکو ۴۰۹۵

۵	۳	۸	۷	۴	۹	۶	۱	۲
۹	۶	۲	۵	۳	۱	۴	۸	۷
۴	۱	۷	۸	۶	۲	۹	۳	۵
۲	۷	۵	۴	۸	۶	۳	۹	۱
۳	۸	۱	۲	۹	۵	۷	۶	۴
۶	۴	۹	۱	۷	۳	۲	۵	۸
۷	۵	۶	۳	۲	۸	۱	۴	۹
۱	۹	۴	۶	۵	۷	۸	۲	۳
۸	۲	۳	۹	۱	۴	۵	۷	۶

۳	۸	۶	۲	۵	۴	۷	۱	۹
۵	۹	۴	۱	۷	۳	۶	۸	۲
۱	۲	۷	۸	۹	۶	۴	۳	۵
۴	۷	۳	۶	۲	۱	۹	۵	۸
۲	۱	۵	۷	۸	۹	۳	۶	۴
۹	۶	۸	۴	۳	۵	۱	۲	۷
۶	۵	۲	۳	۴	۷	۸	۹	۱
۷	۳	۹	۵	۱	۸	۲	۴	۶
۸	۴	۱	۹	۶	۲	۵	۷	۳

حل جدول ۵۰۹۹

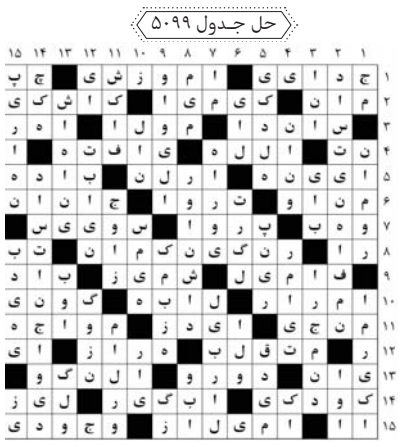

سودوکو سخت ۴۰۹۶

زمان پیشنهادی: ۴۰ دقیقه

قانون‌های حل جدول سودوکو

۱- در هر سطر و ستون باید اعداد یک تا ۹ نوشته شود. بدیهی است که هیچ عددی نباید تکرار شود.

۲- در هر مربع ۳×۳ اعداد یک تا ۹ باید نوشته شود و در نتیجه هیچ عددی نباید تکرار شود.

۱	۵				۹			
۲		۳		۱	۷			
			۲	۴				
۸						۹	۶	
۹		۲				۸		۵
	۷	۶						۳
				۹	۴			
			۱	۳		۲		۷
			۸				۱	۶

سودوکو ساده ۴۰۹۶

زمان پیشنهادی: ۲۰ دقیقه

سودوکو

سودوکو Sudoku یک واژه ترکیبی ژاپنی به معنای عددهای بی‌تکرار است و امروزه به جدولی از اعداد گفته می‌شود که به عنوان یک سرگرمی رایج در نشریات کشورهای مختلف به چاپ می‌رسد.

		۶		۱			۲	
	۳				۴			
۷	۴		۹		۶	۳	۵	
		۹		۶		۵		۴
			۴		۵			
۴		۵		۸		۱		
	۲	۴	۶		۱		۳	۹
			۸				۴	
	۸			۴		۷		